

KNNV STUDIEREIS INSECTEN 2025

5 juli – 11 juli 2025, Stayokay Gorssel

Leerzaam, gezellig en actief in de natuur

Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging

KNNV

Postbus 310

3700 AH Zeist

bureau@knnv.nl

www.knnv.nl

Inhoud

1. Aanleiding	3
2. Beginniveau deelnemers	3
3. Reisdoelen	3
4. Activiteiten	3
5. Ervaringen	4
6. Waarnemingen	19
Bijlage 1: Veldhof	20
Bijlage 2: de vraag van Veldhof	23
Bijlage 3: Tuin van Dorth	23
Bijlage 4: Geert en Anna	24

Tekst: deelnemers en Geert van Poelgeest.

Foto's: Deelnemers, Geert van Poelgeest, Anna Kreffer

Copyright: KNNV, 2025

Referentie: KNNV studiereis Insecten, KNNV, augustus 2025

Overname van delen van de tekst is toegestaan onder bronvermelding

1. Aanleiding

Voor de vierde keer stond de studiereis Insecten op het programma van de Algemene Reiscommissie (ARC). Dit wegens enthousiaste ervaringen van de deelnemers en reisleiders, Geert van Poelgeest en Anna Kreffer.

2. Beginniveau deelnemers

Op een ARC-reis kunnen alle leden van de KNNV en IVN inschrijven. Voor mensen die geïnteresseerd zijn in insecten.

3. Reisdoelen

Naast excursies worden ook instructies tijdens de reis aangeboden, zodat het een echte studiereis is. Van de deelnemers wordt actieve medewerking verwacht.

- meer ervaring opdoen in het herkennen van de diverse groepen van insecten
- ervaring opdoen met vangstmethoden
- ervaring opdoen in diverse land- en waterbiotopen
- ervaring opdoen met het fotograferen van insecten
- ervaring opdoen met waarneming.nl / Obs Mapp
- ervaring opdoen tussen de relatie van insecten en planten
- ervaring opdoen met insectenvoorzieningen
- weten waar je in de KNNV verder kunt gaan met de insectenstudie.

4. Activiteiten

Datum	dagdeel	Plek	activiteit	Toelichting
5 juli 2023	middag	stayokay	aankomst	Ontvangst
5 juli 2023	avond	stayokay	lezing	voorstellen naam, plaats en natuurervaring; lezing: wat is een insect en waarneming.nl
6 juli 2023	ochtend	Kring van Dorth	veldwerk	Determineren, leren kijken, fotograferen en vangen met potjes
6 juli 2023	middag	Dortherbeek	veldwerk	water en oever
6 juli 2023	avond	stayokay	lezing	Dagervaring, Water en oever
7 juli 2023	ochtend	Huize Dorth	Stayokay	Determineren
7 juli 2023	middag	Huize Dorth	Veldwerk	kloppen en net
7 juli 2023	avond	Stayokay	Lezing	dagervaring; waarnemingen; insecten in het groen (wat insecten doen in het groen)
8 juli 2023	ochtend	Huize Dorth	veldwerk	Zoeken, vangen, fotograferen
8 juli 2023	middag	Huize Dorth	Veldwerk	Zoeken, vangen, fotograferen
8 juli 2023	avond	Stayokay	Lezing	water en oever

9 juli 2023	ochtend	Gorssele heide	veldwerk	Zoeken, vangen, fotograferen
9 juli 2023	middag	Gorsselse heide	Veldwerk	Zoeken, vangen, fotograferen
9 juli 2023	avond	lezing		insecten in de nacht
9 juli 2023	nacht	Stayokay	veldwerk	nachtvlinders vangen
10 juli 2023	ochtend	tuinderij Veldhof	veldwerk	kijken en de vraag beantwoorden: welke insecten komen op de tuinderij voor?
10 juli 2023	middag	Stayokay	natuurbeheer	Bijenhotel maken en snoeien
10 juli 2023	avond	Stayokay	zelfwerk	afsluitingsavond
11 juli 2023	ochtend	Tuin van Dorth	veldwerk	Insecten
11 juli 2023	middag	stayokay	vertrek, voor 15.00 uur	nabeschouwen en vervolg

5. Ervaringen

dag 1, zaterdag 5 juli

Hilly Kreuzen

Na een week met verzengende hitte, afgewisseld met verkoelende en hier en daar verwoestende regenbuien, eindigde de eerste week van juli met blote-armenweer. Een goed begin voor ons als deelnemers van de KNNV-insectenweek. Om 3 uur werden we verwacht in Gorssel in de Stay Okay. Alleen, of in plukjes van twee, of drie arriveerden we vol verwachting bij het Noorse jachthuis in het rustieke Achterhoekse landschap (volgens de folder).

Het Noorse jachthuis

Wij, de deelnemers en de leiders, kwamen uit het diepe zuiden, de drukke Randstad, vlakbij het Noordzeestrand, het stille Drenthe, uit het prachtige noorden, de Betuwe, maar ook op bijna loopafstand. Er werden handen geschud, namen genoemd en herhaald en er werd getwijfeld of we die wel zouden onthouden.

Welk gezicht bij Geert hoorde, werd daar buiten aan de lange tafel op het grasveld van het hostel als eerste duidelijk. Hij was de man die met een mand vol sleutels ons kwam vertellen wie onze kamergenoot zou worden. En Anna was de vrouw die Geert bij de les hield. Gelukkig maar.

Mand met sleutels

Om zes uur werd het eten geserveerd en tot die tijd was er tijd om ons te installeren in een kamer in het bijgebouw, deelde Geert ons mee. In dat bijgebouw was ook de ruimte waar alle binnen activiteiten plaats zouden vinden in de komende week.

Nou hadden wij, Adri en Hilly, al heel wat geplaag van vrienden en familie te verduren gehad over wat voor ons de eerste vakantie in twee jaar zou worden. Rampscenario's over slaapzalen met stapelbedden en opgewonden puberklassen waren al meermaals aan ons geestesoog voorbij getrokken. En wat bleek? We kregen de sleutel van precies zo'n zaal met stapelbedden! Tot onze grote opluchting hoefden we niet bovenin zo'n wankel bedje te slapen en hoefden we niet middenin de nacht de gang op om te zoeken naar gezamenlijke plakwc's. Maar wel hebben we op handen en voeten onze bedjes op moeten maken en de prominente plek van een stoffer en een blik was al even betekenisvol: jeugherberg=corvee!

Bewijsfotootje voor vrienden en familie 'slapen in stapelbedden'

Het moge duidelijk zijn: wij zijn geen afgetrainde ouwe sokken van de NJN, maar verwende stadse lieden die pas na hun pensionering verwoed de natuur zijn gaan bestuderen. Wij hebben geen weet van enkeldaks tentjes op de hei bij windkracht 7, nog nooit hebben wij een Hudo gegraven, noch hebben wij ons kostje bij elkaar hoeven te scharrelen in de wilde natuur.

Gelukkig dus maar dat er in Gorssel gewoon voor ons gekookt werd, met grootstedse gerechten als frieten (wij noemen dat trouwens patat, zoals dat hoort) met hamburgers. Kleine paniek brak nog even uit bij de keukenbrigade, toen bleek dat tweederde van ons gezelschap geen dode dieren wilde eten, maar daar werden snel goede alternatieven voor gevonden.

De eetzaal

In de avond raakten we voor het eerst bekend met ons klaslokaal; een grote ruimte met aan de ene kant stoelen en tafels in de vorm van een carré en aan de andere kant stoelen opgesteld voor een projectiescherm.

Eindelijk was het dan tijd voor een voorstelronde. Om beurten moesten we onze naam en woonplaats noemen en vertellen wat onze meest memorabele ontmoeting met

een insect was. Helaas weet ik niet meer wat ik zelf heb verteld over die ontmoeting, laat staan dat ik het heb onthouden van de anderen. Nou ja, wat bijgebleven is, is dat Mike ons het geluid liet horen van een veenmol. Nét het geratel van een nachtzwaluw!

Daarna legde Anna uit wat insecten waren en liet ze ons een overzicht zien van alle insectenfamilies. Anna beloofde dat overzicht op te nemen in dit verslag.

Na de presentatie konden we aan de drank gaan en/of ons naar de slaapzalen begeven. Hoe zouden onze bedjes slapen? En hoe hard zouden onze kamergenoten snurken? Dat laatste was me al bekend.

Dag 2, zondag 6 juli

Liesbeth Munters en Carla Pesch

De ontdekkingsreis op Kilometer Zero

Deze dag stond in het kader van ontdekkingen. Het begon al meteen bij het ontbijt: om 8 uur betekent ècht 8 uur, en niet eerder. De deur is dan nog ècht niet open...

Daarna ligt de nadruk op 'rustig' ontbijten. Niet te snel, want anders is het ontbijt op voordat de croissants op tafel staan, en die willen we natuurlijk niet missen. Op dat moment staan we ook voor de eerste uitdaging van de dag: hoe groot maak je je lunchpakket terwijl je nog aan het ontbijt zit, hoe weet je nu hoeveel trek je straks hebt?

Aan het ontbijt ook de wederzijdse ontdekking medewerkers StayOkay/deelnemers, best een dingetje terwijl de eetzaal ook volstroomt met andere gasten.

Na het ontbijt begint het echt, met een gedicht van de dag: 'Vibraties' (over de groene stinkwants), voorgelezen door Anna.

En de verrassing van de dag: een boterhamtrommeltje??? (en we hadden net een lunchpakket ingepakt.) Maar ... een ontdekking: de starterset insecten, met vooralsnog een aantal onbegrijpelijke attributen (en geen handleiding). Gelukkig leggen Geert en Anna uit hoe we alles moeten gebruiken.

een boterhamtrommeltje???

En eenmaal losgelaten in de omgeving startte het leerproces, door trial and error gaan we zelf ontdekken hoe de kit werkt. Om meteen op de volgende uitdaging te stuiten: hoe maak je een foto van een gevangen beestje terwijl je maar twee handen hebt?????? We willen er vijf of tien, of zijn zes handen misschien genoeg? (die moeten dan wel allemaal uit het borststuk komen)

Uiteindelijk buiten nul afstand overbrugd (dus niet verder gekomen dan kilometer zero), maar heel veel beestjes in kaart gebracht.

Het middagprogramma viel letterlijk in het water: in plaats van een excursie aan het water werd het droogzwemmen in de Oelebak. Anna had een mooie verzameling opgeprikte insecten (die tenminste goed stil bleven zitten voor nader onderzoek en determinatie). We ontdekten dat insecten veel hariger zijn dan je zou verwachten, en

ook dat bij sommige toch een poot, antenne, of ander onderdeel ontbrak. Om dat onderdeel vervolgens in een ander bakje terug te vinden.

een mooie verzameling opgeprikte insecten

Anna leerde ons vervolgens dat we zweefvliegen diep in de ogen moeten kijken: loopt er een streepje door (vrouwje), dan heb je een streepje voor, althans bij de mannelijke zweefvliegen, waarbij het streepje ontbreekt.

De uitsmijter van de dag werd verzorgd door Geert, die ons mee nam in de woelige wereld van het water.

Het water bleef ons deze dag achtervolgen

.....

Dag 3, maandag 7 juli

Mike Hirschler

Er wordt veel regen verwacht vandaag, dus na een 'binnenstart met quiz' vliegen we nog even naar buiten tot de regen begint. Vanmiddag, als het droog is gaan we naar de beek. Nog geen half uur later zitten we alweer binnen, het giet!

Anna laat ons een aantal eigen foto's zien van kielwantsen. Een interessante groep die blijkbaar een kiel onder de buik hebben, waardoor ze dus anders zijn dan andere schildwantsen en vele andere wantsen. Op de foto's laat zij ook zien dat kielwantsen de eigen eieren en kleintjes beschermen door erop te gaan zitten. Ze leggen dan ook minder eieren dan andere wantsen die dat niet doen en hun kroost niet beschermen. Dat beschermen is vooral ook tegen mieren en andere predatoren. Broedzorg.

Daarna doen we een workshop sleutelen met het nieuwe boek geleedpotigen. Anna heeft daartoe een heleboel bakjes met opgeprikte insecten mee. Goed voorbereid!

Een probleem is wel dat een aantal van de te determineren soorten al vaker gebruikt zijn en bijvoorbeeld geen of halve poten, antennen e.d. meer hebben, of slechts delen daarvan en zoek het daarna maar uit als een hoofdkenmerk daarop moet zitten! Lachen. We hebben van alles te determineren: bijen, kevers, dagvlinders en motten, juffers, veenmol, etc., Anna heeft een uitgebreide verzameling in een veelheid van bakjes, heel mooi. Determineren is een kunstje, je slaat zo de verkeerde weg in!

Determineren is een kunstje

Alle nieuwe kretologie zorgt voor veel hilariteit, we worden met vele nieuwe termen geconfronteerd en we zoeken eindeloos naar onderdelen. Dit doen we trouwens in groepen van twee. Het is een zeer geanimeerde bijeenkomst met veel reuring.

Jan en ik zijn 1,5 uur bezig om uit te komen op een schietmot. Dit heeft alles te maken met het vinden en vaak tellen van onderdelen. Waar zit de zuignuit, hoeveel segmenten zien we eigenlijk aan een poot (4 of 5 is essentieel voor de determinatie), overal zitten haren die het zicht vaak beperken, is dat nu een mandibel of een restant van een voorpoot? En nog veel meer. Ook anderen worstelen met een goede determinatie. Maar ja, dan weet je op het einde eindelijk dat het een schietmot is, maar dan is het nog de kunst om uit te vinden welke soort het dan is. Dat is vaak nog ook weer een vak apart. Maar al doende leren we heel veel en alleen het kijken naar de prachtige constructies van deze dieren (o.a. via een binoculair) is een cadeautje op zich, het ziet er allemaal zo prachtig en ingenieus uit! Tussendoor doen we een koffiepauze. Daarna meteen weer aan het werk.

We schieten op enig moment naar buiten omdat Marian eitjes van de wapendrager, een nachtvlinder, heeft ontdekt in de beukenhaag. De eitjes zijn prachtig wit met een zwart puntje in het midden, keurig gerangschikt in rijtjes. De regen doet ons snel weer naar binnen gaan na het fotograferen. Vanmiddag wordt het droog?

Wapendrager

Na de lunch gaan we naar de Dortherbeek. Het is een klein stukje fietsen/lopen en de materialen nemen we mee in de auto. Al snel verspreidt iedereen zich tussen de bloemen en vooral langs het water. Met schepnetjes kunnen we wat dingen ophalen en in de meegebrachte bakken doen. En ondergetekende zorgt in waadpak voor aanvoer van bestjes vanuit de diepere delen van de beek zelf. Voor de meesten is dit de eerste keer dat zij waterbeestjes zo zoeken en bekijken, maar ook voor de 'gevorderden' is het altijd leuk en spannend wat er opgehaald wordt. Naast veel rugzwemmertjes, larven van waterkevers, meerdere grote spinnende watertorren, wat zijn ze groot, eieren van waterslakken, de waterslakken zelf en wat larven van

waterjuffers, vangen we ook enkele soorten visjes: vetjes, tiendoornig stekelbaarsje en enkele marmergrondels.

Grote spinnende watertor

Na afloop bezoeken we 100 m. verderop nog een mooie bloemenweide, waar we ons nog helemaal uitleven met o.a. icarusblauwtjes, groot koolwitje, zwartsprietdikkopje, breedscheenjuffers, zilverstreepgrasmot, lisdoddesnuitmot en o.a. meerdere soorten sprinkhanen.

Weer terug op het honk even relaxen met een kop thee of zo en dan kunnen we alweer aan tafel. De schijnbiesbandbladroller van Anna is inmiddels goedgekeurd door waarneming.nl! Zeer zeldzaam.

's Avonds vertelt Anna ons een verhaal over de samenleving van insecten en bloemen, uiteraard met mooie foto's erbij. Dat heeft alles te maken met voedsel en bescherming voor het insect en tegelijkertijd de bestuiving van de bloem om vruchten te kunnen vormen. Nogal wat

aspecten komen aan de orde: bloemvormen, geuren, kleuren, de al dan niet korte of lange tongen van insecten, communicatie tussen de planten onderling, de hoeveelheid nectar, etc.. interessant!

Om 21 uur gaan we nog even naar onze eigen foto's kijken en wat insecten uit de bakjes van Anna bestuderen en praten over van alles en nog wat. Daar moeten wel een wijntje en wat nootjes bij!

De dag is omgevlogen. Het weer heeft zich al met al prima gedragen en de voorspelde stortbuien vanaf 15 uur zijn uitgebleven. Bij ons geen code geel gelukkig!

Morgen gaan we naar Huize Dorth.

INDELING INSECTEN

Met het aantal soorten

onvolledige gedaante verwisseling

vleugelloos

Steenspringers 5

Zilvervisjes 3

vleugels

Eendagsvliegen 60

Libellen 65

vleugelvouwmechanisme

Kakkerlakken 8

Steenvliegen 27

Sprinkhanen 69

Oorwormen 6

Stofluizen en luizen 310

Tripsen 150

Wantsen, cicaden, plantluizen 1600

Waaervleugeligen 5

volledige gedaante verwisseling

Kevers 4100

Gaasvliegen 70

Kameelhalsvliegen 6

Slijkvliegen 3

Vliesvleugeligen 4800

Schorpioenvliegen 6

Vlooien 50

Vliegen en muggen 5100

Kokerjuffers 180

Vlinders 2350

Dag 4, 8 juli 2025

Willeke Tombrock

Landgoed Dorth

's

Morgens om ongeveer half zeven is de vlinderval gelegeed en de vlinders in potjes gedaan. Bij elk potje een kaartje met de naam. Wel omgedraaid, zodat iedereen voor zichzelf kon nagaan of hij/zij zelf op de naam kon komen. Het waren er iets meer dan maandag, maar omdat Lia nog met potjes bij verschillende lampen op het terrein langs is gegaan, waren het er toch nog aardig wat. Voor het ontbijt had iedereen de gelegenheid ze te bekijken en te kijken of hij/zij ze op naam konden brengen. Daarna werden de vlinders weer vrijgelaten. Na het ontbijt op de fiets naar het landgoed Dorth. Mike en Marian namen de vlindernetten en bakken met de auto mee. Het weer was wisselvallig maar we hebben maar een paar buitjes gehad. Het eerste deel bestond uit een laan met jonge eiken die in de plaats van oude beuken geplant waren. Iedereen begon zo enthousiast te zoeken, dat we in een mum van tijd verspreid waren over de hele laan. Toen Anna uit wilde leggen hoe met een vlindernet en klopstok werkt, kostte het enige moeite om iedereen bij elkaar te krijgen. Het vlindernet en de klopstok zijn uiteindelijk wel gebruikt, maar niet zo vaak vanwege de grote hoeveelheid bramenstruiken. Bij een van de vijvers hadden we even een bui, maar door de bomen werden we niet echt nat. Het was opvallend hoeveel verschil het maakte wanneer de zon scheen. Zodra de zon weer scheen, kwamen de vlinders, libellen en andere insecten weer tevoorschijn. Rond twaalf hebben we hier geluncht, waarna we weer verder door het bos zijn gelopen. Door de variatie op het landgoed waren er verschillende biotopen, waardoor er variatie in de waarnemingen was. In totaal zijn er 156 soorten gespot, waarvan 26 nieuwe soorten voor het gebied. Tegen drieën zijn we weer teruggefietst. Terug bij de Stay Okay had ieder even tijd om zelf iets te doen waarna om zes uur het eten klaar stond. Na het eten werd het avonddeel geopend door Anna met een toepasselijk gedicht.

Dag 5, woensdag 9 juli

Jan Janse en Annette Willemen

Dagje naar de hei

Voor de vroege vogels begon de dag weer met het bekijken van de nachtvinders en andere beestjes die 's nachts in Anna's lichtval waren gelopen. De oogst was aardig met als bijzonderheid de wapendrager, die op een berkentakje lijkt (ook zijn/haar oude naam). Het was wel moeilijk te zien wat nu de voor en achterkant van het beestje was. Helaas was het lokken sommige vlinders fataal geworden, want we vonden wat losse mottenvleugeltjes op de grond. De schuldige, waarschijnlijk een vogel.

Na de dagopening met weer 'de wereld gezien vanuit een wants' en een uitleg over de historie van de Gorsselsche Heide (was lange tijd militair oefenterrein en speelde ook een rol bij de Belgische Opstand, sinds 2000 natuurgebied beheerd door een stichting) fietsten we daarheen. Maar niet zonder een koffiestop met appelgebak bij een boscafé met de toepasselijke naam "De Zespoot" (pardon: De Zessprong....). 2 koffie verkeerd gingen inderdaad verkeerd doordat we de kopjes op ongelijke planken moesten doorschuiven en de halve inhoud deels op broeken en de grond verdween. We kwamen daar bijna niet weg want in het laantje achter het restaurant ontdekte Anna de paardenkastanjemineermot. Dus met zijn allen weer de struiken in.

Bij de toegang naar de Gorsselsche Heide toch even aandacht voor twee niet-zespotigen, t.w. de brede wespenorchis en de kleverige koraalzwam.

Voordat we bij het echte stuk hei kwamen stuitten we op een prachtige akker ingezaaid met oude graansoorten zoals gerst, rogge, tarwe, haver, vlas en heel veel bloemen, waardoor het bijzonder rijk was aan bijen en zweefvliegen en allerlei andere soorten insecten. We raakten er bijna niet uitgekeken. Deze oude graansoorten deden sommigen denken aan het lied "John Barleycorn Must Die" gezongen door Steve Winwood en een poging om het lied te zingen werd ingezet.

Even verderop begon het natte heidegebied, met een fraai stukje gagelstruweel en moerasvegetatie. Al snel kregen we de klokjesgentiaan te zien, een typische soort voor dit soort vochtige gebieden. Een zeer bijzondere waarneming was de bloedpootschildwants, die door Anna werd gespot. Met deze waarneming maakten we Frens Westenbrink, de wantsenspecialist en onderzoeker van Flora en Fauna in dit gebied, heel erg blij, want hij had al jaren geen nieuwe wantsensoorten op dit heidegebied kunnen ontdekken.

Gelukkig zagen we veel heideblauwtjes, een soort waar het niet goed mee gaat. De zon begon langzamerhand feller te schijnen en dat lokte de rupsendoder uit om erg actief te worden. In een halve cirkel stonden we gebiologeerd te kijken hoe een rupsendoder druk in de weer was met kluitjes grond om zijn/haar hol in het zand af te sluiten. Zat daar een gedode prooi in? Wat een ijverig beestje. Eerder hadden we er eentje gezien die maar in en uit zijn holletje kroop, en tussendoor heen en weer rende.

Toen we eindelijk op de terugweg waren presteerden juist diegenen die snel naar huis wilden het, de verkeerde weg te volgen, en ook de eerste achtervolgers volgden hen als kippen zonder kop. Micky en Geert moesten opdraven om alle schaapjes weer terug te roepen. De laatste loodjes waren voor sommigen erg zwaar maar nog een drankje bij de Zessprong gaf weer nieuwe energie. Richting huis was het toch even spannend welke van de 6 poten de weg naar

huis ook alweer was.

Maar de dag was nog niet voorbij. We zouden de avond en nacht verschillende methoden gebruiken om nachtvlinders te vangen; de lichtval van Anna, de led-ember van Annette volgens ontwerp van de vlinderstichting, een wit laken met een felle lamp erboven en smeer van appelstroop, geprakte banaan en biergist, aangebracht op enkele bomen. In Nederland zijn er wel 2.300 soorten nachtvlinders (uilen, spanners, pijlstaarten, tandvlinders, spinners, schietmotten) en andere nachtbrakers. De omstandigheden waren niet optimaal want het was volle maan en de terraslampen konden niet worden uitgezet. Toch leverde het interessante soorten op en ook een gezellig samenzijn dat best voor een bonte avond had kunnen doorgaan, ook nadat de bar om 11 uur sloot. En hoe toepasselijk was het dat je op de tap een bier genaamd 'uiltje' kon krijgen.

Zo rond half een keerde dan toch de rust weer terug rond de Stayokay.

Dag 6, donderdag 10 juli

Adri Akkerman

Veldhof

Een hele lange dag, die al begon om 00.10 uur, toen wij ons bedlampje uitdeden. Wel na de wekker te hebben gezet op 07.15 uur en die liep prompt af op die tijd. Na het gereed maken voor de dag, ga je op je telefoon kijken en ontdekken dat er om 00.22 een bericht binnen kwam met de inhoud dat het ontbijt naar 9 uur zou verschuiven, en het programma naar 10 uur. Nou, dan maar om 8 uur naar de ontbijtruimte om lekker lang koffie te drinken, prima toch. Daar aangekomen, zagen we toch een halve groep al klaar staan om aan de koffie te gaan. Dat gaf ruimte om verschillende andere dingen te gaan doen: sommigen benutten de

tijd om een eindje te gaan wandelen, anderen gingen in de buurt insecten zoeken en weer anderen gingen op pad naar de Dorther beek om een bril te zoeken. Dit alles werd met succes afgerond, zodat we dan toch om 10 uur klaar zaten in de Oelebak. Anna startte met het gedicht Blauwe Schildwants, een mooi dier dat zichzelf erg nuttig vond. Beetje veel eigendunk, lijkt me. Maar mooi was hij wel. En dan welt bij mij de vraag op of er misschien ook een Blauwgeruite Kielwants bestaat?

Nadat de bordjes voor bij de groepsfoto beschreven en betekend waren konden we om half elf fietsen naar de Veldhof, <https://tuinderijdeveldhof.nl>

Na een half uurtje fietsen kwamen we aan en werden ontvangen met koffie en koekjes door tuinbaas Valerie en voorzitter Margreet. Zij vertelden dat de Stichting in september dit jaar tien jaar bestaat; dat zie je er niet aan af, want alles groeit er heel goed. Er wordt gekweekt via Permacultuur: geen grondbewerking, geen compost, veel mulchen, om een goed stabiel bodemleven op te bouwen.

De ontvangst

De vrijwilligers werken hier op donderdag; uit de bijdragen van de oogstleden worden de onkosten en het salaris van Valerie betaald. Zij geeft ook cursussen op de tuinderij. Permacultuurdocent Taco Blom komt regelmatig om de voortgang te begeleiden.

Tot pakweg 13 uur hadden we tijd om te inventariseren op de tuin – ik vond een heel behoorlijk sortiment aan dagvlinders, hoewel geen grote aantallen. Leuk was ook de kleine roetbij die lag te

slapen op de bloem van een vertakte leeuwentand. En de boerenwormkruidgalmug, die door Hilly werd ontdekt (zij liet mij in al haar gulheid meedelen met deze vondst) was ook vermeldenswaardig.

Boerenwormkruidgalmug

We gingen onze broodzak gezamenlijk leegeten in de kring, met daarbij nog een kop koffie of thee. En vooraf, of nadien het composttoilet bezoeken, een bezienswaardigheid! Is de ondergrondse ruimte daarvan goed vol, dan wordt dat verwerkt in de houtwal / voedselbos. Wie gaat dat doen, is dan de vraag die bij me opborrelt.

En dan is het werken geblazen: een groep ging de houtwal ontdoen van uitstekende / overhangende takken; een groep ging een berg gezaagde takken van een haag met kruiwagens naar een hoek met bessenstruiken rijden en dat tussen de struiken over de grond verspreiden. Er zou ook een groep gaan wieden maar daarvoor was geen belangstelling. Het is ook wat om als oudere medemens op je knieën over de grond te kruipen.

Haag

De houtwal was betrekkelijk snel afgewerkt zodat we ons vooral met de takken (voornamelijk laurierkers) bezighielden. Ik kan er niet onderuit: Willeke, Liesbeth en Mike hebben de rug goed nat gekregen. Geen moment rust namen ze!

Om half vier was het verzamelen geblazen en we werden bedankt door Margreet, die haar respect uitte voor het geleverde werk. En nog een verzoek om te doneren deed.

Doneer de Veldhof vrij. Open de QR-code

Thuisgekomen konden we eerst nog bier drinken op het terras, douchen en dan om zes uur aan de Mexicaanse maaltijd, het laatste avondmaal. Om 8 uur verzamelden we ons op de trappen van De Kleine Haar, voor de groepsfoto. De opstelling had nogal wat voeten in aarde, er werd veel gewisseld en geruild voordat de opstelling werd goedgekeurd. Mathil nam een aantal foto's en deed dat heel vakbekwaam.

Het langverwachte avondprogramma bleek inderdaad behoorlijk bont!

Eerst werden de ervaringen van de Veldhof verzameld: veel insecten daar en dan vooral veel sprinkhanen. En alles groeit er prima, zonder droogteverschijnselen. Er zijn tot nu toe 153 soorten gemeld op de Veldhof deze dag en dat is veel hoor.

Voor wie verder wil in de insectenwereld: sluit je aan bij de Entomologische Vereniging en/of doe mee aan een weekeinde van de LIW!

Kijk ook eens op soortenkijker.nl naar het label van je eigen woonomgeving: wat zou er moeten voorkomen en wat is er daadwerkelijk gezien? Het is een cirkel met een diameter van 1,5 km rondom je eigen huis.

De nabrander was de gevreesde quiz: Geert deelde eerst de teams in, in twee- of drietallen, en stelde toen twee vragen. Het was een hilarisch gebeuren met veel hard gelach en snedige opmerkingen, goed voor de groepsgeest...

Uiteindelijk bleef het team Annette / Hilly als winnend team over. Om nu te bepalen wie de echte winnares zou worden stelde Geert de vraag: "hoe heet de baby van een bladwesp"?

Het antwoord van Hilly was "Johan" en het antwoord van Annette was "een larve". Zij moest daar wel erg lang over nadenken trouwens. Enfin, die larve verdiende de overwinningspremie, de eerste keuze uit twee mooie boeken.

Een mooie avond na een spannende dag was het geweest, en het was goed om onze geteisterde lichamen dan te ruste te leggen.

Dag 7, vrijdag 11 juli

Lia Boekestein en Marian Barendtszen

Tuin van Dorth

Na wederom een heerlijk ontbijt opende de dag met het gedicht De grote mijterschildwants.

Half 10 vertrekken we lopend naar de Tuin van Dorth, ruim 10 jaar was dit nog een maisveld maar inmiddels is het omgetoverd tot een oase voor plant en dier. Er is veel diversiteit, een deel is een weelderige cottage-tuin rondom het huis, een grote vijver met een plantenwal, een bijenberg, bloemenweide, houtwal en kruidentuin.

In de tuin wordt op ecologische wijze getuinierd om zo een stabiel ecosysteem te creëren.

Inheemse dieren kunnen in- en uitlopen zoals vossen, konijnen en reeën.

Alle insecten komen hier voor, ook de lastige, zoals luizen. Die worden door anderen wel weer in toom gehouden.

Na een ochtend alles fotograferen en uploaden, genieten we van onze lunch, onder het genot van gedichten, een loflied voor Anna door Carla en Elfjes voor Geert door Mike. Dit om de leiding van onze insectenreis te bedanken.

Hierna wandelen we terug naar de Stayokay en helaas is deze week nu tot een einde gekomen, maar er wordt nog wel uitgebreid geknuffeld en uitgezwaaid.

En dit was het dan het einde van een fantastische week.

Bedankt iedereen!

Geomyza balachowskyi-hackmani

Langsprietregendaas

Lixus spec.

Viltbandkevertje

6. Waarnemingen

Alle waarnemingen zijn gemeld op waarnemingen.nl.

Via onderstaande linken kan je deze zien.

De linken met de woorden gebied of locations zijn een vast gebied in waarneming.nl.

De linken met user zijn door Geert van Poelgeest gemaakt;

Als je een kaartje ziet, klik dan bovenaan het scherm op waarnemingen.

In de vakjes Datum kan je de gewenste data opnemen, zodat je waarnemingen van deze data ziet.

The screenshot shows the Waarneming.nl website interface. At the top, there's a navigation bar with 'Invoeren', 'Ontdek', 'Projecten', 'Mijn Waarneming.nl', and 'Over ons'. Below this, the page title is 'Stayokay Gorssel (Geert van Poelgeest) Nederland'. There are tabs for 'Details', 'Waarnemingen', 'Foto's', 'Geluiden', 'Soorten gezien', and 'BioBlitzes'. The 'Waarnemingen' tab is active. Below the tabs, there are several filter boxes: 'Datum' (2025-07-05 to 2025-07-11), 'Selecteer een soort', 'Alle soortgroepen', 'Alle zeldzaamheden', 'Zoek', 'Filter', 'Wis filters', 'Als kaart', 'Toon geavanceerd', 'Waarnemer', 'Alle geslachten', 'Alle maanden', 'Alleen goedgekeurd', 'Inclusief nutwaarnemingen', 'Alleen onzeker', 'Waarnemingen van iedereen', 'Alle levensstadia', 'Alle activiteiten', and 'Alle methodes'. Below the filters is a table with the following columns: Datum, Soort, Aantal, Locatie, and Waarnemer. The table contains several rows of observation data.

Datum	Soort	Aantal	Locatie	Waarnemer
2025-07-11 14:52	▲ Pimpelmees - <i>Cyanistes caeruleus</i>	1 adult, roepend, gehoord	Oude Larenseweg e.o.	Geert van Poelgeest
2025-07-10 22:19	▲ Ooievaar - <i>Ciconia ciconia</i>	1 adult, overvliegend	Oude Larenseweg e.o.	Geert van Poelgeest
2025-07-10 07:41	▲ Grote Bonte Specht - <i>Dendrocopos major</i>	1	Oude Larenseweg e.o.	L. Munters
2025-07-10 07:37	▲ Grote Bonte Specht - <i>Dendrocopos major</i>	1	Oude Larenseweg e.o.	L. Munters
2025-07-10 07:45	▲ Groene Specht - <i>Picus viridis</i>	1 roepend, gehoord	Oude Larenseweg e.o.	Akkerman, Adri
2025-07-10 10:23	▲ Landkaartje - <i>Araschnia levana</i>	1 imago, gezien	Oude Larenseweg e.o.	Anna Kreffer
2025-07-10 09:21	▲ Ront vandenborst - <i>Desmone nasalis</i>	1 imago	Oude Larenseweg e.o.	L. Munters

5 juli t/ m 11 juli Stayokay Gorssel

<https://waarneming.nl/locations/users/68616/>

7 juli en Dortherbeek

<https://waarneming.nl/gebied/view/192300>

8 juli, Huize Dorth

<https://waarneming.nl/gebied/view/615>

9 juli Gorsselse heide

<https://waarneming.nl/locations/18565/>

10 juli, tuinderij Veldhof

<https://waarneming.nl/locations/users/69432/observations/?advanced=on>

11 juli, Tuin van Dorth

<https://waarneming.nl/locations/users/69433/>

Bijlage 1: Veldhof

10 juli 2025

Eerder gepubliceerd door Stichting Levende Grond.

“Je ziet hier echt een revolutie van leven”

Hoe een vergeten paardenweide transformeerde in een biodivers paradijs – met Anna Kreffer en Geert van Poelgeest van de KNNV

Het is warm, de lucht trilt van insectengezoem. In de schaduw van de veranda neemt Geert van Poelgeest even pauze na een intensieve dag. Geert en Anna zijn hier niet voor het eerst. Met hun werkgroep van de KNNV – de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging – komen ze al voor het vierde keer naar De Veldhof. Wat begon als een experiment, is uitgegroeid tot een jaarlijkse traditie.

“We zijn hier eigenlijk om naar insecten te kijken,” vertelt Geert. “Gewoon inventariseren, soorten vastleggen. Maar we steken ook de handen uit de mouwen: hagen knippen, mulchen, wieden. Alles wat bij ecologisch beheer komt kijken.”

Meer dan kijken

De KNNV is een landelijke natuurvereniging die draait op drie pijlers: natuurstudie, educatie en bescherming. “Bij natuurstudie ga je letterlijk op jacht naar soorten,” legt Geert uit. “Educatie betekent onze passie voor de natuur overbrengen. En natuurbescherming is heel praktisch: werken in het veld én juridische procedures opstarten als dat nodig is.” Er zijn 50 afdeling door heel Nederland, zie <https://knnv.nl/>

De insectenreis is onderdeel van een groter geheel. Er is een landelijke insectenwerkgroep én een reiscommissie die dit soort natuurreizen organiseert, zowel in Nederland als daarbuiten.

De reiscommissie koos voor De Veldhof. “Een plek met afwisseling,” vult **Anna Kreffer** aan. “Je hebt hier een voedselbos, een groentetuin, bloemrijke velden. Overdag gaan we het veld in, 's avonds zijn er lezingen in de Stayokay in Gorssel waar we ook overnachten. Alles klopt hier.”

Registratie geeft inzicht

Door het jaarlijks terugkomen ontstaat er iets bijzonders: een langetermijnbeeld van de biodiversiteit.

“In 2023 hebben we hier 114 insectensoorten geregistreerd,” zegt Geert, wijzend op zijn smartphone. “In 2024 waren we er niet, en zie je direct een enorme daling: slechts 7 soorten zijn dat jaar gemeld.”

“Dat laat zien hoe afhankelijk data is van aanwezigheid,” benadrukt Anna. “Het zegt niet per se dat er minder leeft, maar dat er minder gekeken is.”

Geert en Anna signaleren wel degelijk een positieve trend aan de hand van dit rijtje:

2021: 17 soorten
2022: 62
2023: 114

2024: 7
2025: 170 soorten

Dat is een gigantische sprong. Ja, deels komt dat doordat we beter kijken, maar de natuur hier is ook echt rijker geworden.” Enkele soorten in 2025, de zeldzame **groefkopveldwesp**, zij maken kenmerken papiernestjes met open raten; de **knoopkruidachildwants**, zeldzaam, dit is een soort van bloemrijk grasland en ruigtes, ze overwinteren als volwassen dier, in Limburg zijn ze niet zeldzaam; de zeer zeldzame **Arge pullata** en de zeer zeldzame **Arge dimidiata**, uit de literatuur blijkt dat de larven van beide op berken gevonden. Het zijn **kortsprietbladwespen** die geen taille hebben. Zij leven van stuifmeel die zij op bladeren en bloemen vinden.

Ook is de zeldzame **vierentwintigstippelig lieveheersbeestje** is waargenomen, leg zijn eitjes op dagkoekoeksbloem, is te gast bij zeepkruid, avondkoekoeksbloem, blaassilene, melganzevoet, akkerdistel, gewone berenklaauw, boerenwormkruid, echte koekoeksbloem, luzerne, wilg, braam en eik.

Arge pullata, Liesbeth Munters

Arge dimidiata, Anna Kreffer

Van kale weide naar oase

De Veldhof was ooit een paardenweide. Nu is het een schoolvoorbeeld van natuurlijke regeneratie.

“In een paardenwei kom je weinig tegen,” zegt Anna. “Wat gras, misschien wat brandnetel. Hier zie je open plekken, bloemrijke randen, nestgelegenheid voor wilde bijen. Dat is perfect voor onze inheemse natuur.”

Geert: “Het is eigenlijk net als bij mensen: te veel voeding is ook niet goed. In rijke landbouwgrond zie je vooral braam, brandnetel en berenklaauw – wij noemen dat de BBB. Hier is de grond schraler, en dat levert veel meer diversiteit op.”

‘We komen ogen en oren tekort’

Wat opvalt dit jaar, is de aanwezigheid van grote insecten. “Sluipvliegen, zweefvliegen, wespen, bijen... er vliegt hier echt van alles,” zegt Anna.

“Tijdens ons laatste bezoek moest ik echt zoeken. Nu zie je meteen op elke bloem meerdere soorten. Ik kom gewoon ogen en oren tekort,” zegt ze enthousiast. “Het is alsof alles hier tot leven komt.”

Je ziet dat zelfs terug in de reeën populatie. “Ze komen hier het voedselbos in, vooral ’s avonds. Als je goed let op de windrichting, kun je soms tot op vier meter naderen. Ze voelen zich hier veilig, dat zegt ook iets over de balans in het ecosysteem.”

Nachtvlinanders en plannen voor de toekomst

De groep overweegt nu ook nachtvlinanders. “We hebben een mobiele val met accu,” legt Geert uit. “Je zet ’m neer, en de volgende ochtend kijk je wat erin zit. Dat is echt magisch – een wereld die ’s nachts leeft en die je anders nooit ziet.”

Naast nachtvlinanders is er nog genoeg te onderzoeken. Bijvoorbeeld: herstelt de biodiversiteit hier nu echt? Kun je dat wetenschappelijk aantonen?

“Dat is een lastige vraag,” zegt Geert eerlijk. “Insecten zijn zó divers. Er zijn nauwelijks ecologische criteria voor veel soorten. Maar het is een vraag die we nu echt op willen pakken.”

Anna knikt: “We willen kijken hoe we de voortgang beter kunnen monitoren. Misschien samen met andere werkgroepen. Wat hier gebeurt, is bijzonder. Dat willen we ook zichtbaar maken.”

Een tuin van de gemeenschap

De grond van de tuinderij is in eigendom bij Stichting Levende Grond. Een stichting voor en van de gemeenschap. Zij is onlangs gestart met een crowdfunding om de lening waarmee de grond is gekocht af te lossen. Het doel is om € 110.000,- op te halen. Op die manier zorgen we dat de grond veilig wordt gesteld en dit stukje voor alle generaties na ons gezond voedsel blijft geven. Als je ook wil bijdragen aan dit unieke project, doneer dan via: www.stichtinglevendegrond.nl/doneren

“We zien dit echt als een revolutie van leven,” besluit Anna. “Een plek waar natuur niet alleen herstelt, maar ook mensen inspireert. Dit is wat er gebeurt als je de natuur weer ruimte geeft. En ik durf echt te zeggen: het werkt.”

Als je de stichting en de tuin wilt steunen maak een bijdrage over via

<https://stichtinglevendegrond.nl/doneren/>

Bijlage 2: de vraag van Veldhof

Geert van Poelgeest

De tuinderij Veldhof vroeg tijdens het bezoek “is de biodiversiteit vooruitgegaan?” Dit is een korte vraag; het antwoord is een stuk lastiger.

Direct na de studiereis hebben Anna en ik hierover gesproken.

Uit de lessen vegetatiekunde weet ik dat planten meestal maatgevend zijn voor een levensgemeenschap, uiteraard geldt dat voor de planten maar ook bij vlinders worden planten gebruikt om een ecologische groep te typeren (graslandsoorten, hooilandsoorten). Bij vogels zien we dat ook in de ecologische groepen: struweelvogels, bosrandstruweelvogels. De relatie tussen insecten en planten is duidelijk als we naar de bijen kijken, de vlinders, de bladmijnen. Dus planten zijn vaak de basis om ecologische groepen in te delen.

Eén van de criteria om te weten of een levensgemeenschap in orde is of alle soorten aanwezig zijn die daar thuis horen of te wel, is deze levensgemeenschap volledig.

Aangezien wij slechts één keer per jaar op de Veldhof zijn is het een momentopname. Wel is het in dezelfde periode van het jaar en dat is voor de statistiek belangrijk.

Het idee is nu dat we volgend jaar ons op drie planten richten (akkerdistel, gewone berenklauw en wilde peen). Dat we alle insecten en andere geleedpotigen op waarneming.nl melden die we op deze planten waarnemen. De gevonden soorten vergelijken we dan met de eerder gemelde soorten op deze planten.

Bijlage 3: Tuin van Dorth

De eigenares van bed en breakfast ‘In de tuin van Dorth’ vertelde “In 2025 heeft een buurman direct naast mijn tuin mais gezaaid met een rand van onder andere zonnebloemen. Dit om de biodiversiteit te versterken. Aan de buurman vroeg ik waar het zaad vandaan kwam. Hij wist dat niet. Via internet kwam ik er achter dat de zaden uit China kwamen, gecoat met een bestrijdingsmiddel. Ook bespoot hij zijn perceel mais met gif, ook de Bio-strook werd meegenomen. Dus versterking van de biodiversiteit is ver te zoeken”. Zij vreest dat het gif ook in haar tuin terecht is gekomen. Zij vroeg aan ons of wij hiervoor haar weide in de gaten kunnen houden.

Als volgend jaar de reis weer door kan gaan zullen we speciale aandacht aan de weide besteden. Als eerst zullen we van de weide een gebruikerslocatie in waarneming.nl maken. Hierdoor kunnen de waarnemingen in dit gebied volgen.

Bijlage 4: Geert en Anna

Hebben genoten

Dit verslag bevat de ervaringen en resultaten van de studiereis Insecten die door twee leden van de Landelijke Insecten Werkgroep van de KNNV is begeleid. Dit in het reisprogramma van de Algemene Reiscommissie, ook van de KNNV.

Zie

<https://liw.knnv.nl/>

<https://knnv.nl/hotelreizen/>

<https://knnv.nl/>

De KNNV is een vereniging voor actieve natuurliefhebbers en natuurbeschermers.

Er zijn drie typen leden in de KNNV:

Zij die steunen, geven draagvlak

Zij die meedoen, geeft inspiratie

Zij die organiseren, geeft structuur en richting.

Jij bepaalt zelf welk type lid je wilt zijn.

